

TAALCULTUUR

LEONIE CORNIPS

Lager loon voor platprater

Vorige week verscheen er een opmerkelijk bericht in deze krant met als kop 'Lager loon voor platprater'. Korte inhoud: mensen die dialect praten, verdienen aanzienlijk minder dan degenen die Algemeen Beschaafd Nederlands spreken. Dat geldt zeker voor mannen, hogeropgeleiden en mensen uit de verste 'uithoeken' van het land. Het verschil in salaris tussen mensen die dialect en mensen die Standaardnederlands spreken, is 5 tot 15 procent. Dat blijkt uit onderzoek van Jan van Ours, hoogleraar arbeidseconomie aan de Universiteit van Tilburg. Het is opmerkelijk hoe Van Ours en zijn promovenda Yuxin Yao het verschijnsel 'dialect' en 'Algemeen Nederlands' (AN) in hun berekeningen opvatten. Ze beweren: 'Zelfs onder taalkundigen is er geen algemene definitie over hoe dialect en Algemeen Nederlands (AN) van elkaar verschillen'. De economen zijn hier abuis. Dialectologen hebben boekenkasten vol geschreven over hoe dialecten en AN grammaticaal van elkaar verschillen in bouwstenen als klanken en woorden én in regels om die bouwstenen te vervoegen en te verbuigen, aan elkaar vast te plakken tot zinnen en grotere gehelen. Wat de economen niet begrijpen, is dat taalkundigen benadrukken dat dialecten in hun grammaticale rijkdom niet verschillen van het AN en andere talen, en dat er vanuit die definitie dus geen onderscheid tussen dialect en AN mogelijk is. Vervolgens schrijven Van Ours en Yao zonder gêne dat veel dialect spreken tot een slechte beheersing van het AN leidt. Ook een hoogleraar economie is dus een gewoon mens met gewone vooroordelen, zoals iedereen die niet thuis is in het taalkundig onderzoek van de laatste twintig jaar naar hoe kinderen hun talen verwerven. Dat onderzoek toont immers aan dat kinderen zich niet alleen één taal snel eigen maken, maar dat zij tevens prima in staat zijn om twee talen als twee moedertalen te leren beheersen. Welke vergelijkingen vormen nu de basis voor de statistische berekening van de economen? De

sociale wetenschappen verzamelen op internet gegevens van mensen die vragenlijsten invullen. Iedere invuller geeft bijvoorbeeld aan wat hij/zij maandelijks verdient, welk type werk hij verricht, waar hij woont enzovoorts. Van Ours en Yao hebben van bijna zeventuizend invullers de antwoorden *Ja, dagelijks, Ja, regelmatig, Ja, soms* en *Nee, nooit* geturfd op de vraag 'Spreekt u dialect?' Deze vraagstelling is problematisch als een onderzoeker uit de antwoorden conclusies over inkomen wil trekken. Het grote probleem is dat de antwoorden nauwelijks analyseerbaar zijn. Sprekers uit de Randstad zijn niet gewend om zichzelf als dialectsprekers te zien, maar ze zijn dat natuurlijk wel. Zij hebben een stemloze (z) - *de son in de see* - en zeggen *hij legt op bed*. Als een respondent bij zo'n internetonderzoek *Nee, nooit* invult, wil dat dus nog niet zeggen dat hij/zij automatisch AN spreekt. Bovendien hebben mannen en ouderen een ander beeld van 'dialect' dan vrouwen en jongeren. Zij beantwoorden zo'n vraag naar dialect spreken dus verschillend. Ook is niet duidelijk wannéer iemand dialect of AN spreekt. Iemand die dagelijks dialect spreekt, kan prima AN op zijn/haar werkplek spreken of omgekeerd. Het spreken van dialect sluit het spreken van AN niet uit. Tenslotte denken de economen zelf ook dat sprekers die dicht bij de Randstad wonen geen dialectsprekers zijn, of omgekeerd; dialectsprekers wonen in hun optiek ver van de Randstad. In feite hebben ze dus gemeten dat als iemand ver van de Randstad woont, hij per uur minder salaris krijgt. Dat is precies wat het CBS ook meldt. Inkomensongelijkheid, armoede, werkloosheid, demografische krimp, ondervertegenwoordiging van de hoogste opleidingen en bijbehorende banen in Nederland: hoe verder weg van de Randstad, hoe meer die verschijnselen samenvallen. Maar dat heeft niets met dialect spreken te maken.

leonie.cornips@maastrichtuniversity.nl

Leonie Cornips, bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de UM, over de relatie tussen gesproken talen en dialecten in Limburg en de daaraan ontleende identiteit.

